«Not, not, not, not, not enough oxygen»

Αν έπρεπε να επιλέξω ένα μόνο επίθετο για να χαρακτηρίσω την Αθηνά Κάσιου ως σκηνοθέτιδα, θα επέλεγα το «συνειδητοποιημένη». Ξεδιπλώνοντας τον χαρακτηρισμό, θα ανέφερα την αυτογνωσία με την έννοια της συνειδητοποίησης των ψυχολογικών, ιδεολογικών, αισθητικών προσωπικών της αναζητήσεων, θα επεσήμανα την ιεράρχηση των προβλημάτων του κόσμου στον οποίο συγκατοικούμε, θα υπογράμμιζα τη στοχευμένη επιλογή των έργων έτσι ώστε να εγείρονται προβληματισμοί που καίνε. Ίσως θα μπορούσα να χρησιμοποιήσω και τον νεολογισμό «αυτοστρατευμένη», για να εκφράσω την καθαρότητα της στοχοθέτησης και το ζυγισμένο ταίριασμα των μέσων επίτευξης των στόχων. Όλα τα στοιχεία στις δουλειές της είναι τεκμηριωμένα. Όσοι θεατές έχουμε τη συνήθεια (την ανάγκη, μάλλον) να θέτουμε ερωτήσεις κατά τη διάρκεια παρακολούθησης μιας παράστασης, λαμβάνουμε από τη σκηνοθέτιδα σαφείς απαντήσεις, επειδή τις έχει θέσει και απαντήσει από μόνη της. Η πειθαρχία της σκέψης της Κάσιου δεν περιορίζει τη φαντασία της, ίσα ίσα, πολλές από τις σκηνοθεσίες της χαρακτηρίζονται από πραγματική πρωτοτυπία και τόλμη.

Ένας από τους τομείς που δεν σταματά να διερευνά η Αθηνά Κάσιου είναι ο χώρος και ο όρος site specific που παίρνει πλήρες νόημα στις παραγωγές της. Ο χώρος αποτελεί το κύριο φορμαλιστικό στοιχείο μιας παράστασης. Το φυσικά απεριόριστο ή ασφυκτικά στενάχωρο μέγεθος του χώρου, η εγγύτητα των θεατών στη δράση, η αφαίρεση του διαχωρισμού σκοταδιού της πλατείας/ φωτισμού της σκηνής, η αλλαγή της εικόνας με τη μετακίνηση των ηθοποιών και των θεατών, η ένταξη του κοινού στην ίδια εικόνα με τους ηθοποιούς, όλα αυτά εκφράζουν τον τρόπο με τον οποίο η Κάσιου πλάθει τον ιδιαίτερο χώρο της κάθε παράστασης, πάντα στηριζόμενη στις «απαιτήσεις» του κειμένου. Το μαγικά φωτισμένο κτήμα επιλέχτηκε για να φανούν πιστευτά τα απίστευτα του σαιξπηρικού «Ονείρου», η θλίψη του πεθαμένου Λούνα Παρκ ενώθηκε με τη θλίψη του ετοιμοθάνατου «Βυσσινόκηπου», οι διαβολικά δαιδαλώδεις διάδρομοι του ΘΟΚ δέχτηκαν τη «Διαβολιάδα» του Μπουλγκάκοφ, ο Βαλεντίνος Κόκκινος εισέβαλε στα σαλόνια του κόσμου με τον μονόλογό του, το Space μεταμορφώθηκε πολλές φορές, όπως, π.χ. τώρα εγκλείοντας τους θεατές στο δωμάτιο-κλουβί στο «Not not not not not enough oxygen».

Στο έργο της Κάρυλ Τσέρτσιλ ο χώρος έχει ιδιαίτερη σημασία. Είναι χώρος για έναν, ατομικός, σχεδόν όσο ένα φέρετρο, η παρουσία του δεύτερου επιβαρύνει το περιβάλλον, η παρουσία ημών των θεατών δημιουργεί το συναίσθημα του not enough oxygen. Στο μικρό σε έκταση κείμενο της Τσέρτσιλ, γραμμένο για το ραδιόφωνο στις αρχές της δεκαετίας του '70, ο φουτουριστικός, δυστοπικός κόσμος του Λονδίνου είναι άκρως εχθρικός για τον άνθρωπο, δεν έχει οξυγόνο, δεν έχει νερό, δεν έχει ουρανό, πουλιά, έχει ομίχλη, καπνό, φωτιά, βία, αυτοκτονίες, καταστροφές. Το ατομικό καταφύγιο του Μικ είναι τραγικά ανασφαλές, η πραγματικότητα εισβάλλει από κάθε άνοιγμα παράθυρου ή πόρτας, η φίλη του Βίβιαν και ο γιος του Κλοντ, μοιάζουν εισβολείς που θα καταναλώσουν το λιγοστό οξυγόνο που αναλογεί στον ένοικο. Στο σφικτογραμμένο κείμενο τίποτα δεν είναι τυχαίο. Ενώ ο έξω κόσμος έχει διαλυθεί, ο Μικ και η Βίβιαν συναρμολογούν τα παζλ, αρνούμενοι κάθε συμμετοχή και ευθύνη για τα διαδραματιζόμενα. Η κάθε ανθρώπινη σχέση έχει διακοπεί, όπως η σχέση του Μικ με τις δύο του συζύγους και με τους γιους του, η σχέση της Βίβιαν με τον άνδρα της, η σχέση του μεγάλου γιου του Μικ με το παιδί του, το οποίο το σκοτώνουν οι γονείς του, μεταφορικά σκοτώνοντας την κάθε συνέχεια, την κάθε ελπίδα. Η άρρωστη συνείδηση, η μη ανάληψη ευθύνης, ο αποπροσανατολισμός στην απόδοση ευθυνών, ο ατομικισμός των ονείρων, η διάλυση της ομαδικής αλληλεγγύης, είναι τα θέματα του έργου. Not, not, not, not enough future, hope, space...

Πενήντα χρόνια μετά από τη δημιουργία του κειμένου, η Αθηνά Κάσιου συστρατεύεται με τη συγγραφέα, αφού η ανθρωπότητα συνεχίζει να κινείται προς τη δυστοπία, να ευθύνεται για την αυτοπαγίδευσή της και να μη βρίσκει τρόπο να απεγκλωβιστεί. Η Λυδία Μανδρίδου, δεν φτιάχνει μόνο τον εσωτερικό χώρο του ατομικού κελιού, αλλά με οκηνογραφικές νύξεις και σε συνεργασία με την Καρολίνα Σπύρου στον σχεδιασμό φωτισμού και με τον Ανδρέα Τραχωνίτη στον σχεδιασμό ήχου δημιουργεί την έξωθεν απειλή. Η Αθηνά Κάσιου καταφέρνει να μεταφέρει τη ραδιοφωνική περιγραφή σε οπτική εικόνα και δράση και μαζί με τους ηθοποιούς της φτιάχνει υπαρκτούς ανθρώπους από τις αγωνιώδεις ραδιοφωνές. Ο Σπύρος Σιαυρινίδης κέρδισε και χάρισε σπουδαίες δουλειές στη συνεργασία του με την Κάσιου. Απόλυτα οργανικός, αναδεικνύει την ευθύνη που βαραίνει τον ήρωά του, τη δειλή, εγωιστική του ελπίδα και την πλήρη διάλυσή της. Ο «τυχερός στρατιώτης» Νίκος Μάνεσης αποδεικνύει ότι είναι άξιος της τύχης του να παίξει τον δύσκολο ρόλο του Κλοντ, με τόσο γκρο πλαν και σε τέτοιο τρίο. Διαφορετική από ρόλο σε ρόλο, η Αντωνία Χαραλάμπους, δυνατή, εκφραστική, εύστοχη, παίζει την τρελή επιθυμία της ηρωίδας της να επιβιώσει.